

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جنبه های قانونی مراقبت از زخم

صدقی ثابت

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان

کارشناس ارشد پرستاری

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی

~~قانون~~

~~قانون~~

مقدمه

- قانون هرگز سیاه و سفید نیست. این یک واقعیت خاص در دنیای مراقبت های بهداشتی است.
- در هر موقعیتی که در تیم مراقبتی درمانی باشید هر روز در معرض خطرات قانونی هستید.
- متأسفانه ما در جامعه ای زندگی می کنیم که اعضاء آن آمادگی بسیاری برای طرح دعوی و به جریان انداختن آن دارند.
- اکثر اعضاء تیم مراقبتی از خطرات قانونی بطور کلی آگاه هستند اما با جزئیات آن و چگونگی اجتناب از دعاوی حقوقی آشنایی چندانی ندارند.

خشونت

- **خشونت** بعنوان یک مشکل سلامت عمومی تشخیص داده شده و در نتیجه حرفه پرستاری نیز با نیازهای آموزشی جدیدی روبرو است که تخصص درزمینه پزشکی قانونی را شامل می شود.

خشونت

- اغلب **بیماران قانونی** قبل از اینکه با پلیس و یا سایر مراجع قانونی روبرو شوند؛ مراقبت های بهداشتی حرفه ای را در بخش اورژانس دریافت می کنند در نتیجه بسیاری از پرستاران بخش اورژانس روزانه از **بیماران قانونی** بطور ناآگاهانه مراقبت بعمل می آورند.
- فراهم کردن مراقبت های شایسته و موثر برای **بیماران قانونی**، نیازمند پرستاری است که مهارت های تخصصی و دانش ویژه ای داشته باشد. این مهارتها و دانش ویژه به پرستاران بخش اورژانس اجازه می دهد تا متوجه نیازهای مختلف بیماران قانونی باشند.

بیمار قانونی

- طبق تعریف انجمن پرستاری آمریکا بیمار قانونی به شخصی اطلاق می شود که به طور هم زمان نیازمند دریافت خدمات **بهداشتی** و **قضایی** می باشد .
- بیمار قانونی افرادی همچون قربانیان خشونت های خانگی، تصادف وسائط نقلیه ، زندانیان، بزهکاران، معتادین، مسمومین، مرگ های مشکوک، مرگ در اثر قصور پزشکی، اغما های نامشخص، افراد مجهول الهویه، خودکشی، دیگر کشی، علائم مشکوک به درگیری فیزیکی، فوت در اورژانس، نقص عضو در اثر سهل انگاری و قصور، بیمارانی که توسط نیروی انتظامی به اورژانس آورده می شوند، کودک آزاری، غفلت در مورد سالمندان، تجاوزات جنسی، اختلال استرس پس از تروما، سوختگی بالای 5%، غرق شدگی، برق گرفتگی، سقط جنایی، قربانیان سقوط هواپیما، ترورها، بیماران عقب مانده ذهنی و بیماران روانی را شامل می شود.

پرستاری قانونی

Forensic Nursing

- پرستار قانونی فردی با آموزش های تخصصی در جمع آوری شواهد پزشکی قانونی، مراحل جنایی، شهادت حقوقی، رابط بین حرفه پزشکی و سیستم قضایی بوده؛ که علاوه بر انجام وظایف پرستاری، وکیل مدافع بیمار نیز می باشد.
- یکی از نقش های مکمل در رابطه با مراقبت جامع، نقش حمایتی و دفاعی پرستار است؛ که در رشته ی پرستاری قانونی نمود بیشتری پیدا می کند.

پرستاری قانونی Forensic Nursing

رشته پرستاری قانونی شامل هشت زیر شاخه ی پرستار قانونی ویژه دارالتادیب، بالینی، سالمندان، بازرس مرگ، روان پرستار قانونی، مشاور وکلای حقوقی، محقق صحنه جرم و تجاوزات جنسی در مقطع فوق لیسانس می باشد .

- هر پرستار قانونی باید از شناسایی، مستندسازی، گردآوری و نگهداری صحیح شواهد در بررسی های کیفری و حقوقی از قبیل خشونت خانگی، تصادفات وسایط نقلیه، و دیگر موقعیت ها آگاه باشد. این آگاهی جهت پیشگیری از دست دادن مواد و اطلاعات حیاتی ضروری است.
- اکتشافات و توسعه در علوم قانونی منجر به بروز تغییراتی در عملکرد حرفه ای پرستاری شده است. به علت این پیشرفت ها ، پرستاری قانونی به صورت تحولی که دستاورد ترکیب دو مفهوم متمایز پرستاری و علوم قانونی نمودار شد.
- پرستار قانونی امروزه با چالش های زیادی در درمان قربانیان و مرتکبین اعمال خشونت آمیز روبروست. آنها باید در شناسایی تغییرات و روندهای حیطة عملیاتی خود هوشیار باشند.

شواهد قانونی و بیمار ترومایی

- پرستار بخش اورژانس در روند قانونی تحقیقات مربوط به جرائم قربانیان خشونت در ارتباط با مشاهده و تشخیص انواع تروماهای وارده به بیمار نقش مهمی دارد چون در اغلب موارد اولین شخصی است که با بیمار صحبت می کند.
- عدم آگاهی از دست کاری شواهد قانونی توسط پرستار بخش اورژانس می تواند نتیجه برد یا باخت را در دادگاه تغییر دهد. طبق پروتکل های قانونی منطبق با استانداردهای معتبر مسئولیت پرستار قانونی، تریاژ بیماران در حال خطر ناشی از آسیب های مرتبط با پزشکی قانونی و رفع فوری نیازهای بهداشتی بیماران قانونی می باشد.
- هر بیمار با آسیب های تروماتیکی، بعنوان یک بیمار قانونی بالینی در نظر گرفته می شود و پرستار با ظنن شدن، شناسایی شواهد موجود و پردازش آنها به تحقیقات پزشکی قانونی کمک رسانی می کند.

شواهد قانونی و بیمار ترومایی

- جمع آوری، حفاظت و مستندسازی شواهد در شرایط اضطراری دشوار است و همیشه باید بخاطر داشته باشیم که زندگی و سلامت بیمار در اولویت است.
- مستندسازی می تواند بدلیل شرایط اضطراری به تعویق افتد ولی باید بطور کامل، دقیق و خوانا انجام شود.
- زنجیره و امنیت مستندات در انتقال پی در پی شواهد از شخصی به شخص دیگر باید حفظ شود.
- در دوره های آموزشی پرستاری قانونی تاکید بر اهمیت جمع آوری و حفاظت از شواهد فیزیکی واقعی مانند مو، الیاف و رنگ لباس، خون، مایع منی در مراحل مقدماتی شده است. در صورتی که با دقت نگاه و جستجو کنیم شواهد فیزیکی غیر قابل انکار همیشه وجود دارند ولی عدم توانایی پرستاران در پیدا کردن شواهد و یا اشتباه در تعبیر و تفسیر و مطالعه و درک آنها می تواند از ارزش آنها بکاهد.

مراقبت از زخم

- مراقبت از زخم تخصص پیچیده ای است. هر متخصص بالینی درگیر در این حیطه که نیازمند آموزش، مهارت و دانش است می شود.
- هنگامی که فردی مجاز به مراقبت از زخم می شود استانداردهای مراقبتی بالاتری را نسبت به دیگر کارکنان بهداشتی باید رعایت نماید.

حفاظت از شواهد

- شایعترین انواع شواهد عبارتند از لباس، گلوله، لکه های خون، موها، الیاف و تکه های کوچکی از مواد مانند شیشه، رنگ و قطعات فلزی.
- اثرات و شواهد فیزیکی در اثبات حقایق جرم برای محققین مهم می باشد.
- مشکلات جمع آوری شواهد عبارتند از:
  - 1) عدم موفقیت در حفاظت از شواهد شکننده
  - 2) شواهد فاسدشدنی که در تصادفات، مرگ های مشکوک، موارد مربوط به پزشکی قانونی و غیره جمع آوری می شوند.

حفاظت از البسه بیمار

- پرستاران بخش اورژانس باید قادر به شناسایی و حفاظت از اموال و اجزاء حیاتی موجود بر روی لباس های بیمار به عنوان شواهد قانونی باشند زیرا لباس پوشیده شده در زمان حادثه ممکن است شواهدی داشته باشد که قربانی را به مجرم و یا صحنه جرم ارتباط می دهد.

حفاظت از البسه بیمار

همه اموال، اشیاء و لباس های بیمار به صورت جداگانه بسته بندی می شوند و در کیف های مخصوص اموال بیماران که مشخصات بیمار بر روی آن برچسب زده شده است حفاظت می شوند.

وجود هرگونه پارگی و یا نقص در لباس می تواند ما را در تشخیص نوع سلاح و ابزار استفاده شده برای ایجاد آسیب کمک کند.

اجزاء فیزیکی موجود بر روی لباس های قربانی از جمله خون و یا شیشه در تشخیص نوع وسیله نقلیه ای که آسیب وارد کرده است کمک کننده می باشد.

باقیمانده های سرب و گلوله در اطراف سوراخ گلوله بر روی لباس می تواند دامنه شلیک را مشخص کند.

شرایط لباس بیمار باید ثبت شود.

از هرگونه نشانه گذاری غیر معمول، پاره کردن و آسیب زدن به لباس های قربانی باید پرهیز کرد. زمانی که در شرایط اضطراری مجبور به پاره کردن لباس های بیمار هستیم، جهت حفظ شواهد، لباس ها را از محل شکاف و سوراخ ایجاد شده در اثر سانحه پاره نکنیم.

حفاظت از البسه بیمار

از گذاشتن لباس های آلوده متعدد بر روی هم بویژه لباس ها و مایعات اجتناب کنیم.

هر کدام از اقلام بطور جداگانه بسته بندی شده و مهر و موم و برچسب زده شوند.

پرستاران برای پیشگیری از آلودگی نمونه ها بویژه لباس ها و مایعات بدن، در زمان کار همیشه باید دستکش بپوشند.

لباس های بیماران قانونی نباید به بستگانشان تحویل داده شود بلکه جهت تحویل به پلیس نزد سیستم امنیتی بیمارستان امانت می ماند.

لباس های مرطوب باید در هوای آزاد خشک شوند و در کیسه های کاغذی قرار گیرند چون کیسه های پلاستیکی باعث تجمع و رشد باکتری ها و ایجاد تداخل با نتایج آزمون می شوند.

حفاظت از اجسام خارجی

- اجسام خارجی از قبیل گلوله ها، قطعات خرد شده، ساچمه ها و چاقو تا حد امکان باید کمتر دست کاری شوند.

- جهت پیشگیری از آلودگی نمونه ها با هرگونه علامت میکروسکوپی ثانویه بهتر است که برای انتقال گلوله ها از پنس نوک لاستیکی و یا دستکش های لاتکس استفاده کرد.

حفاظت از اجسام خارجی

- گلوله های جمع آوری شده و چاقو را نباید تمیز کرد، بلکه باید در هوای آزاد خشک کرده و سپس در یک کاغذ پیچانده شود و یا اینکه در ظرف پلاستیکی مهر و موم شده و برچسب زده شود.

حفاظت از اجسام خارجی

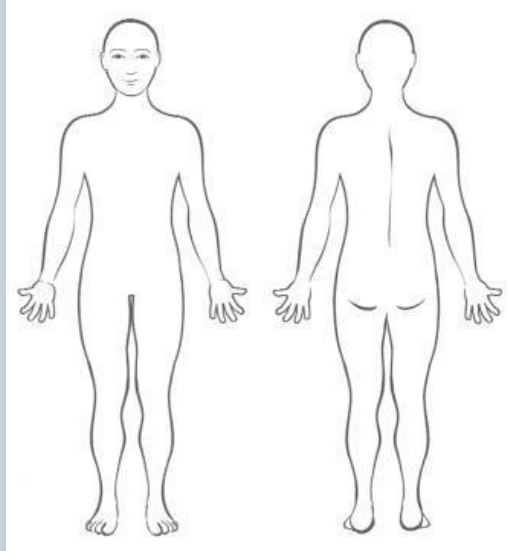
- هیچ گونه علامت گذاری بر روی نمونه ها نباید صورت گیرد.

زنجیره حفاظت از شواهد

- منظور از زنجیره حفاظت از شواهد این است که نمونه را جمع آوری در شرایط مناسب حفاظت کرده و در نهایت تحویل مقام مسئول داده شود که این مقام می تواند آزمایشگاه پزشکی قانونی و یا پلیس محقق باشد.
- نمونه ها باید بدرستی جمع آوری، حفظ و مستند سازی شوند تا در دادگاه قابل استناد باشند.
- مواردی که در ثبت شواهد قانونی باید رعایت شوند:
- 1- برچسب زدن مناسب و دقیق نمونه، عکس ها، نمودارها.
- 2- ثبت گزارش کامل از یافته ها.
- 3- ثبت گزارش کامل از اظهارات قربانی و یا افراد همراه قربانی در قالب جملات نقل قول مستقیم.
- 4- ثبت گزارش کاملی از همه مشاوره ها و ارجاعات انجام شده

زنجیره حفاظت از شواهد

- در مورد پوست قسمت هایی از بدن که دارای آثار کبودی، خراشیدگی، بریدگی، نیش زدگی، ترشحات و یا هر نوع آلودگی هست قبل از هر اقدامی باید مناطق ذکر شده را باخط کش اندازه گیری کرده و در صورت امکان عکس بگیرید و در نمودارهای مخصوص بادی چارت BODY CHART ثبت کنید.

مستندات

- ضعف و یا عدم دقت کافی در مستند سازی می تواند برآورده کردن تمام نیازهای قربانیان تروما را تحت تاثیر قرار دهد. جهت اطمینان از مستندسازی دقیق و کافی وجود دستورالعمل در ارتباط با این بیماران در بیمارستان الزامی می باشد. پرستار بخش اورژانس باید مطمئن باشد که یادداشت هایش کامل و دقیق و خوانا است.
- به عنوان مثال در زمانی که قربانی بیهوش است و قادر به دادن تاریخچه و شرح حال خود نیست همه علائم باید از طریق رسم شماتیک بر روی بادی چارت مستندسازی شوند. پرستار بخش اورژانس موظف است در موارد تیراندازی وجود و یا عدم وجود بقایای گلوله از قبیل سرب، دوده و باروت را مشخص کند. باروت سرنخ حیاتی جهت تشخیص مسافت شلیک گلوله می باشد. اگر باروت بر روی لباس قربانی وجود داشته باشد مبنی بر شلیک گلوله از فاصله نزدیک است. پرستار بخش اورژانس مجبور است بقایای گلوله را علیرغم خونی بودن، پس از خشک کردن در هوای آزاد جهت تکمیل مستندات ضمیمه پرونده بیمار کند.
- ثبت مدارک دریافتی توسط پرستار طبق پروتکل بیمارستان انجام می شود. اگر مستندات توسط سیستم امنیتی بیمارستان نیز اخذ شده باشد تمام مراحل و شرایط ثبت توسط آنها نیز باید رعایت شود. جهت اطمینان از تداوم جمع آوری اسناد و مدارک، یک نفر مسئولیت آن را بر عهده می گیرد.

مواردی که مستند نمودن آنها الزامی می باشد عبارتند از:

- وضعیت قربانی در بدو ورود، ظاهر بیمار
- رفتار بیمار
- هر نوع بوی غیر معمول
- کلیه خدمات درمانی صورت گرفته
- زمان ارائه خدمت
- محل تزریق
- علامت گذاری محل تزریق در بدن جهت تلفیق از سایر آسیب ها
- مکانیسم آسیب ایجاد شده نیز در صورت مشکوک بودن معلوم شود
- الگوهای کبودی
- اثر انگشت های خونی بر روی لباس و یا بدن قربانی
- شرایط لباس ها، وجود هر نوع سوراخ و یا بریدگی بر روی لباس ها
- پاسخ بیمار به درمان های ارائه شده
- درج دقیق زمان و نحوه انتقال به بخش دیگر
- زمان ترخیص
- نام همراه بیمار در زمان ترک بیمارستان

مستند سازی

مستند سازی بررسی زخم ، درمان و برنامه پیشگیری از آن، ثبتی قانونی، جامع و زمانبندی شده را میسر خواهد نمود.

متخصصان بالینی به عنوان تیم مراقبتی باید بدانند که:

- 1- مدارک را طبق قوانین و مقررات ثبت و ضبط نمایند.
- 2- یک ثبت زمانبندی شده دارای ویژگی های زیر است:
  - تاریخچه سلامتی در ارتباط با زخم ونحوه زخمی شدن
  - اتیولوژی
  - نتایج بررسی
  - بررسی های تشخیصی و نتایج حاصله
  - اهداف مراقبتی
  - برنامه های درمانی
  - ارزیابی نتایج
  - انتظارات فردی و شرکت در برنامه مراقبتی
  - مدرکی راجع به ارتباط بین حرفه ای و مراقبت
- 3- نگهداری سیستماتیک اسناد جهت تسهیل حسابرسی، تحقیق و ارزیابی مراقبت از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

- مدارک پزشکی بیمار یکی از اجزاء مهم در پرونده های قصور پزشکی مطرح است و ضمن برقراری ارتباط میان اعضای تیم مراقبت های بهداشتی بیمار و شناسایی کلیه مراقبت های به عمل آمده از وی تصمیمات درمانی اخذ شده ، به عنوان یک سند قانونی نیز در نظر گرفته می شود.

- هنگامی که اسناد و مدارک ناقص و یا در هم و بر هم باشد، می تواند دادگاه را به ناقص بودن مراقبت های ارائه شده رهنمون سازد.

شناسایی آسیب ها و زخم ها

- **ارزیابی زخم:**
- تهیه مستندات درباره ویژگیها و ظاهر زخم جزء شواهد ضروری می باشد که شامل تعیین محل زخم و اندازه گیری تقریبی بریدگی ها و پارگی ها و له شدگی ها می باشد.
- استفاده از نمودارها، body chart، عکس گرفتن از محل آسیب ها قبل، حین و بعد از اقدامات درمانی
- پرستاران باید آگاهی دقیقی از الگوی انواع زخم ها داشته و با اصطلاحات مناسب جهت توصیف آنها آشنا باشند چون ممکن است از چارت و مستندسازی زخم ها بعنوان مدرک در دادگاه استفاده شود.
- پرستاران باید از نوع صدمات ایجاد شده آگاه باشند و برای توصیف آسیب ها از نظر مراقبت های بهداشتی و هم از نظر قانونی از اصطلاحات مناسب استفاده کنند. عدم توانایی در تشخیص و یا توصیف مناسب آسیب ها می تواند منجر به سردرگمی سیستم قضایی شده و ابزاری جهت کمک به دفاع از فرد خاطی شود.

شناسایی آسیب ها

- زخم های ایجاد شده بسته به نوع و جنس سلاح و یا ابزار استفاده شده جهت آسیب، دارای الگوهای زخم متفاوتی می باشند.
- الگوهای ایجاد شده در اثر آسیب های عمیق ناشی از زخم خنجر و چاقوی تیز، زخم های ناشی از سوراخ شدگی و یا سایر بریدگی ها منعکس کننده ابزار استفاده شده می باشد.
- آسیب های ناشی از اجسام تیز مانند چاقو و خنجر ظاهری تمیز دارند.
- آسیب های ناشی از اجسام کند که می تواند بدنبال تجاوز و سوء رفتار و تصادفات یا مداخلات درمانی در زمان احیا و امثال آنها بصورت پارگی و خراشیدگی و له شدگی و شکستگی ها ظاهر شوند.
- پارگی آسیب ناشی از اجسام کند است که در آن بافت پاره شده و لبه های آن ناهموار می باشد.
- کوفتگی و یا کبود شدگی عبارتست از تجمع خون در بافت های اطراف و معمولاً بر اساس رنگ و شکل توصیف می شود که ممکن است فوراً بعد از آسیب در سطح پوست قابل دیدن نباشد ولی بین 3-10 روز مشخص می شود.

شناسایی آسیب ها

- بریدگی های متعدد در اثر تماس با خرده های شیشه ایجاد می شود.
- آسیب های ناشی از گزش و نیش حیوانات الگوهایی هستند که اغلب در زمان ارزیابی بیماران توسط پرستاران یا تشخیص داده نشده و یا جهت استناد بعنوان مدرک شناسایی نمی شوند.
- گاز گرفتگی های انسانی معمولاً در تجاوزات جنسی مشهود هستند. علامت گاز گرفتگی های انسانی، انحنا و عمق کم آرواره ها می باشد. در صورتی که گاز گرفتگی های ناشی از حیوانات از نظر ظاهری بصورت عمیق می باشد که بستگی به سن و نوع حیوان دارد.
- الگوی زخم ها بیانگر شی استفاده شده جهت ایجاد آسیب و یا ارائه دهنده اطلاعاتی در مورد نوع اسلحه استفاده شده می باشد.
- زخم های موجود بر روی دست ها و بازوها و یا شاید در هر قسمتی از بدن می تواند ناشی از ضربات ایجاد شده توسط سایرین باشد.
- زخم های ناشی از خود زنی بعنوان زخم های تاملی توصیف می شوند چون نوع زخم ها سطحی بوده و میتوان علائم تردید و تامل را در آنها مشاهده کرد. ظاهر زخم ها بصورت خطوط صاف سطحی بر روی مچ دست و بازو و یا گردن می باشد.
- آسیب های سریع ناشی از سلاح گرم که پرستاران باید در مورد مکانیسم زخم های ایجاد شده با انواع اسلحه ها مطلع باشند.

